

Zdravie a bezpečnosť pri práci na malých stavbách

Stavebníctvo je rizikovým podnikom, v ktorom sa smrteľne zraní 13 pracovníkov zo 100 000 v porovnaní s priemerom celého odvetvia, ktorý je 5 na 100 000 (1). Stavebné práce často vystavujú pracovníkov mnohým zdravotným problémom ako je azbestóza, bolesti chrbta, syndróm trasúcich sa rúk a popáleniny sú aj od vápna aj od cementu. Tento informačný leták poskytuje základné poradenstvo o bezpečnosti a ochrane zdravia v stavebníctve, ale nie je podrobnou príručkou. Ak potrebujete radu, doporučujeme obrátiť sa na príslušný inšpektorát práce.

Pred začatím práce na stavenisku

Bezpečnosť a ochrana zdravia by mali byť začlenené do stavebníctva tak pred začatím stavebnej činnosti, ako aj po jej ukončení. Je lacnejšie a jednoduchšie dostať pod kontrolu riziká, ktorým sú pracovníci na stavbe vystavení, ešte pred začatím prác, napríklad:

- zavedením nákupnej politiky strojných zariadení a pracovného vybavenia s nízkou hladinou hluku a vibrácií;
- stanovením požiadaviek pre bezpečnosť a ochranu zdravia v podkladoch pre výberové konanie (ktoré spĺňajú minimum stanovené v národnej legislatíve);
- plánovaním pracovného procesu za účelom minimalizovania počtu pracovníkov, ktorí by mohli byť ohrození (napríklad naplánovaním hlučných prác vtedy, keď je na mieste najmenší počet pracovníkov, ktorí by mu boli vystavení);
- začať kontrolami ešte pred príchodom na stavenisko (napríklad plánovaním, školením a činnosťami súvisiacimi s údržbou);
- stanovením postupov pre účinné poradenstvo a účasť pracovníkov na záležitostiach spojených s BOZP;
- zabezpečením výškolenia všetkých osôb, vrátane manažérov, aby vedeli vykonávať svoju prácu bez ohrozenia bezpečnosti a zdravia tak vlastnej, ako aj ďalších pracovníkov.

Manažment na stavenisku

Zamestnávateľ, spolu s koordinátorom bezpečnosti musia spolupracovať a starať sa o bezpečnosť a zdravie pracovníkov. To sa dá dosiahnuť:

- vyhľadávaním rizík práce, ktorým sú vystavení všetci pracovníci;
- vyhodnotením rizík, ktoré sa nedajú odstrániť;
- odstránením pri ich vzniku;
- použitím kolektívnych opatrení na ochranu pracovníkov;
- použitím individuálnych opatrení, keď sa nedajú uplatniť žiadne iné alternatívy;
- vytvorením núdzových postupov;

- informovaním pracovníkov o rizikách a o potrebných kontrolných opatreniach;
- zabezpečením vhodnej odbornej prípravy.

Proces vyhodnocovania rizík, ktorým nie je možné sa vyhnúť, sa nazýva posudzovanie rizika. Posudzovanie by malo identifikovať:

- potenciálne nebezpečenstvá;
- kto by mohol byť poškodený a do akej miery;
- aká je pravdepodobnosť, že dôjde k poškodeniu;
- kroky potrebné na odstránenie alebo zníženie rizika, ktorému sú vystavení zamestnanci;
- ktoré kroky by sa mali podniknúť ako prvé.

Mali by sa zaviesť kontrolné opatrenia a kontroly ich funkčnosti a splňania legislatívnych požiadaviek.

Kľúčové nebezpečenstvá a riziká

Existuje mnoho spôsobov ako sa dá na stavenisku zahnúť, zraniť alebo si poškodiť zdravie, vrátane:

- pádu z výšky;
- byť účastníkom nehody nejakého vozidla;
- elektrického šoku;
- zasypania pri výkopových prácach;
- úderu padajúceho materiálu;
- vdýchnutia azbestových vlákien;
- bolesti chrbtice z prenášania ťažkých predmetov;
- styku s nebezpečnými látkami;
- straty sluchu následkom hluku.

Spolupráca so zamestnancami

Konzultácia o bezpečnosti a ochrane zdravia a o bezpečnostných opatreniach s pracovníkmi nevyplýva len z požiadaviek legislatívy, ale je to aj efektívny spôsob ako zabezpečiť, aby zamestnanci dodržiavali bezpečné pracovné postupy a ochranné opatrenia. Pred zavedením novej technológie alebo výroby, by sa malo so zamestnancami diskutovať o opatreniach pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci.

Ďalšie informácie:

Tento informačný leták bol vytvorený na podporu Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci 2004. Ďalší rad informačných letákov a informácií týkajúcich sa stavebníctva je dostupný na <http://ew2004.osha.eu.int>. Tento zdroj informácií sa pravidelne aktualizuje a dopĺňa. Informácie o legislatíve EÚ pre oblasť bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci nájdete na: <http://europe.osha.eu.int/legislation/>.

(1) Eurostat, Statistics in focus — Population and social conditions, Theme 3, 16/2001. (Eurostat, Zamerané na štatistiku – obyvateľstvo a sociálne podmienky, Téma 3)

Kontrolný zoznam

Kontrolný zoznam obsahuje rad otázok o bežných nebezpečenstvách na malých stavbách. Môže sa použiť ako východiskový bod pri hľadaní nebezpečenstiev na stavenisku, ale nepostačuje na celkové posúdenie rizika. Takýto krátky zoznam nemôže pokryť všetky nebezpečenstvá².

Kontrolný zoznam preventívnych opatrení

- ✓ Používajú a skladujú sa nebezpečné látky na stavenisku správnym spôsobom?
- ✓ Sú zavedené ochranné opatrenia na prevenciu alebo zníženie vystavenia zamestnancov prašnosti (napríklad: drevo, cement, štrkopiesky)?
- ✓ Je na stavbe prítomný azbest?
- ✓ Nosia všetky osoby, ktoré sú na stavenisku vhodnú ochranu hlavy a ochrannú obuv?
- ✓ Existujú iné spôsoby, ktoré by umožnili kontrolu rizika bez použitia osobných ochranných prostriedkov (OOPP)?
- ✓ Používajú pracovníci pri práci správne osobné ochranné prostriedky?
- ✓ Má všetko strojné vybavenie, zariadenie a náradie (vrátane osobných ochranných prostriedkov) označenie CE a je správne označené?
- ✓ Je stavenisko oplotené tak, aby sa tam nemohli dostať nepovolané osoby?
- ✓ Sú uplatnené opatrenia na ochranu verejnosti (osoby prechádzajúce popri stavenisku)?
- ✓ Môže sa každý dostať na svoje pracovisko bezpečným spôsobom a môže tam bezpečne pracovať? Existuje, napríklad, bezpečný prístup na lešenie?
- ✓ Je na stavenisku zavedené príslušné označenie (napríklad: dopravné cesty, označenie vstupu len pre oprávnené osoby)?
- ✓ Je stavenisko upratané, dobre osvetlené a vhodne usporiadané?
- ✓ Poskytujete zamestnancom dostatočné sociálne vybavenie?
- ✓ Je zavedená primeraná požiarňa ochrana (napríklad: hasiace prístroje, únikové východy)?
- ✓ Sú k dispozícii prostriedky prvej pomoci?
- ✓ Sú existujúce elektrické vedenia (podzemné i nadzemné) označené a je zavedený systém práce ako s nimi zaobchádzať?
- ✓ Sú na elektrických systémoch zavedené upozornenia na zabezpečenie bezpečnej práce?
- ✓ Pracujú ľudia a dopravné prostriedky oddelene?
- ✓ Je obsluha strojov a zariadení vhodne vyškolená, ak je to potrebné, má doklady, ktoré umožňujú obsluhu takýchto zariadení?
- ✓ Sú dopravné cesty v bezpečnom stave?
- ✓ Je zabezpečený dostatočný voľný priestor pre otáčajúce sa vozidlá?
- ✓ Sú na strojoch funkčné výstražné bezpečnostné zariadenia (ako zvukové signály, výstrahy)?
- ✓ Sú osobné a nákladné výtahy správne namontované a preverené odborne spôsobilými osobami?
- ✓ Je všetko pracovné a strojné vybavenie udržiavané v bezpečnom stave?
- ✓ Zabezpečujú stavbu, úpravu a rozoberanie lešenia odborne spôsobilé osoby?
- ✓ Robíte pravidelné kontroly lešenia a kontroly lešenia po nepriaznivých poveternostných podmienkach (ako je silný vietor)?
- ✓ Sú zriadené opatrenia, ktoré zabraňujú pádu pracovníkov a predmetov?
- ✓ Vylúčila sa manuálna práca všade tam, kde je to možné (napríklad použitím strojového vybavenia)?
- ✓ Má dodávaný materiál manipulovateľnú veľkosť a hmotnosť za účelom zníženia rizika poranenia chrbta tam, kde je to možné?
- ✓ Boli zamestnanci vyškolení a vybavení pokynmi, ako bezpečne dvíhať?
- ✓ Urobilo sa posúdenie rizika týkajúce sa namáhania horných končatín (napríklad: pri liatí betónu, armovaní, zváraní alebo natieraní)?
- ✓ Sú zavedené všetky opatrenia, ktoré znižujú možnosť vystavenia pracovníkov hluku a vibráciami?
- ✓ Ak je to potrebné, je zariadený zdravotný dohľad?
- ✓ Je zriadená ochrana pred pádom všade tam, kde sa to vyžaduje?
- ✓ Sú viditeľne označené poškodené strechy a časti striech (strešné okná)?
- ✓ Sú otvory zabezpečené pred pádom do nich označenými pevnými poklopami?
- ✓ Existujú bezpečnejšie spôsoby vykonania práce ako z rebríka (napríklad použitím vysokozdvížných zariadení)?
- ✓ Používa sa pri výkopových prácach primerané vystuženie alebo iná konštrukcia na zabránenie zosunutia?
- ✓ Sú vykonané ochranné opatrenia na zabránenie pádu ľudí a vozidiel do výkopov?
- ✓ Kontroluje zodpovedná osoba pravidelne výkopy?

(²) Minimálne bezpečnostné a zdravotné požiadavky pri práci na stavbách pozri vnariadení vlády č.510/2001 Z.z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na stavenisku.